

Syrphiden-Allerlei

door

P. H. VAN DOESBURG Sr.

Dit is een verzameling van korter of langer geleden gemaakte aantekeningen over Syrphiden van velerlei herkomst.

1. *Chilosia lenis* Becker. Faun. nov. spec.

Twee ♂♂: Mechelen (L.), 7.V.1947, D. PIET leg.

Respectievelijk in 1955 en 1956 zond Dr. Marcel LECLERCQ te Beyne-Heusay mij een ♂ van een *Chilosia* spec. ter determinatie. Beide ♂♂ bleken tot bovengenoemde soort te behoren. *Ch. lenis* Beck. is nauw verwant aan *Ch. bergensstammi* Beck., doch verschilt ervan o.a. door de vorm van de kop die, van boven gezien, groter en ronder is, en in profiel bijna vierkant; ook zijn de achtertarsen slanker. Beide Belgische exemplaren waren uit de Ardennen; dat van 1955 was uit de omstreken van Hockai, 15.V.1952, A. COLLART leg., collectie R.I.Sc.N.B. (L.G. 18.592). De soort was nieuw voor de Belgische fauna.

Naar aanleiding van deze vondst nam ik mijn materiaal van *bergensstammi* eens door, en vond toen bovenstaande 2 exemplaren van *lenis*, mij destijds door de heer D. PIET als exemplaren van *bergensstammi* vriendschappelijk voor mijn verzameling afgestaan.

Deze soort was tot nu toe slechts uit het Alpengebied vermeld (SACK), maar er zijn meer alpine, althans montane soorten in de Ardennen gevonden.

Chilosia antiqua Meigen. Faun. nov. spec.

Een ♂: Ravensbos, 19.IV.1957, C. J. HOGENDIJK leg., in de collectie van het Staatsbosbeheer te Utrecht (R.I.V.O.N.).

Dit exemplaar werd door mij gedetermineerd met het bekende werkje van COE, en verder vergeleken met de uitvoerige beschrijving van *antiqua* in BECKER'S „Revision der Gattung *Chilosia* Meigen". Het kwam alles mooi uit. De soort behoort tot de groep met kale ogen, onbehaard gezicht en geheel zwarte poten. Van de naaste verwanten *nigripes* Mg. en *impressa* Lw. onderscheidt ze zich door de zeer fijne puntering van mesonotum en abdomen. Ze wordt voor Engeland door COE als „common” vermeld.

2. Uit het Laboratorium voor Entomologie der Landbouwhogeschool te Wageningen ontving ik ter determinatie een zending Syrphiden, welke voor het grootste gedeelte afkomstig waren uit de nalatenschap van de heer J. KOORNNEEF. Deze collectie van ongeveer 350 exemplaren bevatte onder meer de volgende vermeldenswaardige vangsten:

Chrysotoxum verralli Collin. Faun. nov. spec.

Een ♂, Leersum, 27.VII.1920, J. K.; een ♂ en een ♀, Winterswijk, resp. 1 en 15.VIII.1926, J. K. Het Winterswijkse ♂ was voorzien van een naam-etiketje van *Chr. octomaculatum* Curt.

Chr. verralli is inderdaad nauw verwant aan *octomaculatum*, doch volgens de heer COLLIN, die de ♂-genitaliën van beide soorten onderzocht, is het een goede soort. Ze is met het werkje van COE vrij gemakkelijk te determineren, o.a. doordat de zwarte, basale band van het 3de en 4de tergiet bij *verralli* tot aan de zijrand doorloopt, doch bij *octomaculatum* daarin verhinderd wordt door een verticale gele band, die de basis van het segment met de gele fascia verbindt.

Syrphus latilunulatus Collin.

Een ♂, Amst.(-erdam ? v. D.), 27.VIII.1909, J. K.

Nog vóór ik dit exemplaar in de KOORNNEEF-collectie had ontdekt, had de heer V. VAN DER GOOT mij verteld, dat hij uit de omstreken van Alkmaar een exemplaar had gezien, dat hij voor een *latilunulatus* hield. Hij wilde het naar Engeland opzenden ter onderzoek. Mocht dit zijn determinatie bevestigen, dan heeft hij dus het eerst het voorkomen van *latilunulatus* in ons land geconstateerd.

Syrphus (Epistrophe) compositarum Verrall. Faun. nov. spec.

Een ♀, Apeld.(oorn), 6.VIII.1908, J. K.

Van deze soort werd vroeger al eens een exemplaar vermeld, dat in Gulpen, VIII.1934, gevangen zou zijn. Ze werd toen niet aan onze Naamlijst toegevoegd, omdat aan de juistheid der vindplaats getwijfeld werd (1949, Verslag 80ste Winterverg.: V). Het voorkomen in Nederland staat nu m.i. wel vast.

Brachypalpus eunotus Loew. Faun. nov. spec.

Een ♀, Velp, G., 23.VI.1942, J. K.

Het mesonotum is grijs-geel berijpt, hierin zijn vier verticale strepen (vittae) uitgespaard, waar de glanzend zwarte grondkleur zichtbaar wordt. Geen der strepen bereikt voor- of achterrand van het mesonotum. De middelste strepen zijn smal, lineair, vrij scherp begrensd, de buitenste zijn breed, aan hun omtrekken niet zo scherp begrensd en door de berijpte dwarsnaad van het mesonotum (suture) ieder in twee grote vlakken verdeeld. Dit alles is in tegenstelling tot onze, vaker gevonden, *Brach. bimaculatus* Macq., die een wel lang behaard maar glanzend en onberijpt mesonotum heeft.

Didea alneti Fallen.

Een ♀, Heerde, 9.VIII.1927, J. K.

Dit is, naar ik meen, het vierde Ned. exemplaar. *D. alneti* is ongetwijfeld een montane soort, zeer zeldzaam in de Westeuropese Laagvlakte, iets minder zeldzaam in de Ardennen (LECLERCQ) en de Duitse Middelgebergten (SACK), gemeen in het Reuzengebergte en de Tiroler Alpen.

3. Cnemodon micans Doesb. Faun. Belg. nov. spec.

In de collectie van Dr. M. BEQUAERT te Gent zag ik 13 ♂♂ en 9 ♀♀, alle in de omstreken van Gent (Oost- en West-Vlaanderen) gevangen en tot genoemde soort behorend, welke daar niet zeldzaam schijnt te zijn.

Volgens DELUCCHI & PSCHORN-WALCHER (1955, *Zeitschr. angew. Entom.* 37 : 492) zou *Cn. micans* een synoniem zijn van *brevidens* Egger, doch dit is m.i. moeilijk aan te nemen. *Cn. micans* verschilt van *brevidens* Egg. door de verbreding van de voorste metatarsus (door EGGER niet vermeld voor *brevidens*), door het duidelijk violet glanzende abdomen (bij *brevidens*: „glänzend schwarz”), en de hier en daar zwart behaarde poten, waarbij de opvallende bosjes van zwarte borstelharen aan de achterste tibiae niet onopgemerkt kunnen blijven (bij *brevidens* volgens EGGER : „alle Beine fahlgelblich behaart”).

4. In augustus 1955 publiceerde Dr. LECLERCQ een lijst van in België waargenomen Syrphiden. (*Bull. Ann. Soc. ent. Belg.* 91 : 171—186). De nummering loopt tot 244, doch de variëteiten (b.v. *L. pyrastris*, var. *unicolor* Curt.), zijn doorgenummerd als waren het goede soorten. Brengt men deze in mindering, dan bevat de Belgische lijst 234 soorten. Met bovenstaande twee erbij wordt dat dus 236.

Onze het laatst gepubliceerde lijst is van Prof. DE MEIJERE (1935). Het aantal daarin vermelde Syrphidensoorten, zonder de variëteiten, bedraagt 181. Hier van vervalt volgens de heer VAN DER GOOT *Chamaesyrrhus scaevoides* Fall. Sinds 1935 zijn de volgende aantallen voor de fauna nieuwe soorten vermeld: door Dr. VAN OOSTSTROOM 3, door de heer PIET 6, door Dr. KABOS 2, door de heer VAN DER GOOT 4, door Br. THEOWALD 1, door mijzelf 37, wat het Nederlandse totaal op 233 brengt. Volgens COE bedraagt het totaal van Groot Brittannië en Ierland 234. Ons kleine, dicht bevolkte land met zijn betrekkelijk geringe oppervlakte aan bossen en woeste gronden maakt m.i. tussen de andere geen slecht figuur, althans wat de Syrphiden betreft.

5. *Ceriodes subsessilis* Illiger.

Volgens vriendelijk schrijven van de heer H. LANDSMAN bevindt zich in het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam een ♂ van deze soort, gevangen te Bemelen (L.), 9.V.1945. Dit is, voor zover ik weet, het vierde Nederlandse ♂ van deze soort, welke alleen in Zd.-Limburg is aangetroffen, en alleen in het mannelijk geslacht. Volgens SACK is ze ook in Duitschland zeldzaam, terwijl ze volgens de lijst van Dr. LECLERCQ in België nog niet waargenomen is.

6. *Lathyrophthalmus aeneus* Scopoli.

De heer P. M. F. VERHOEFF zond me in november 1953 een *Oxybelus fischeri* (Spinola), een Hymenopteron uit Palestina, met als prooi een ♂ van *L. aeneus* Scop. De prooi was lineair ruim twee maal zo groot als de wesp; wat inhoud betreft zal ze ongeveer tien maal de wesp overtroffen hebben.

7. *Chrysotoxum cautum* Harris, var. *impudicum* Löw (= *lubricum* Gigl.-Tos, nov. syn.

Opvalend kleine exemplaren van *cautum*, waarbij bovendien de gele abdominale banden veel smaller zijn dan bij de stamvorm, zodat het gehele abdomen een donkerder indruk maakt, behoren tot bovenstaande, door Löw benoemde variëteit. Löw's twee exemplaren, 2 ♂ ♂, kwamen van Sicilië.

GIGLIO TOS (1890, *Atti R. Accad. Sci. Torino* 26 : 150) beschreef en beeldde af een *Chrys. lubricum* uit Piemont. Dit is zonder twijfel dezelfde vorm als *impudicum* Lw.; niet alleen heb ik door de altijd gereede hulpvaardigheid van Mevr. DE NOBEL het artikel met de afbeeldingen uit de bibliotheek van de Kon. Acad. van Wetenschappen kunnen lenen en bestuderen, maar bovendien zond de heer F. F. TIPPMANN mij in 1956 vriendschappelijk (onder veel ander waardevol materiaal) 14 ♂ ♂ en 3 ♀ ♀ van deze variëteit, gevangen in Pederobba (Piave), Pontremoli of Spoleto (Apennijnen).

In Cat. Dipt. VII plaatst KERTÉSZ *lubricum* Gigl.-Tos als synoniem van *cautum* Harris; het is juister *lubricum* te beschouwen als synoniem van de var. *impudicum* Lw.

8. Syrphiden van Curaçao.

Op mijn verzoek daartoe was de heer Drs. B. DE JONG te Willemstad, Curaçao, zo vriendelijk, aldaar voor mij een aantal Syrphiden te verzamelen, waarvoor ik hem hier nogmaals mijn oprechte dank betuig. De zendingen gewerden mij door tussenkomst van Dr. G. KRUSEMAN; ook deze hierbij nogmaals mijn dank! Ik geloof niet, dat er veel materiaal van dat eiland hier te lande aanwezig is.

In totaal ontving ik een kleine 100 exemplaren, behorende tot de navolgende soorten :

Nausigaster texana Curran: 3 ♂♂, 1 ♀; 14.II.1954, op *Bumelia obovata*. Het genus *Nausigaster* Will. wordt tot de Chilosini gerekend, en de 17 tot nu toe beschreven soorten zijn alle van het westelijk halfmond.

Baccha clavata F.: 1 ♀ 7.II.1954, „bij Plantage Noordkant”; 1 ♀, 3.XI.1954, „Jongbloed, op de lamp”. Deze soort is in Z.d.-Amerika gewoon, en wordt door OSTEN-SACKEN ook van „West-Indië” gerapporteerd. CURRAN zag exemplaren afkomstig uit Brit. Guyana en aangrenzende landen. In mijn collectie zijn meerdere exemplaren uit Brazilië, Argentinië en Paraguay.

Allograpta obliqua Say, var. **dejongi** n. var.

Differing from the typical form in the male by a black, glittering, large, frontal spot; differing in both sexes by a broad, black, median facial vitta, which in the male is connected with the frontal spot, and in the female with the black of the front; in both sexes the black fasciae upon the second abdominal segment are narrower and consequently the yellow colour is more extensive.

Holotype: male, Curaçao, Lagoen, 2.I.1953, „Hovering near *Acacia villosa*”; allotypes: female, Curaçao, „Botanical Garden Cas Cora, on waterlilies”; paratypes: two males, same data as holotype, one male, same data as allotype, one male, Curaçao, 9.X.1954, „Forest near Rond klip”, in collection VAN DOESBURG.

Eristalis vinetorum F.: 1 ♂, 7.II.1954, „bij Plantage Noordkant”; 1 ♀, 19.XII.1952, op *Acacia villosa*.

Deze soort komt zowel in het zuidelijk deel van N.-Amerika als in Midden- en Zuid-Amerika voor. Ik bezit exemplaren uit Texas en Santiago de Cuba.

Eristalis albifrons Wiedemann.

2 ♂♂, 4.VII.1954, Draaiboeci-Baai, op *Avicenna nitida*; 4 ♂♂, 2 ♀♀: Klein Piscadera, 8.XII.1954, op *Acacia villosa*.

Volucella testacea van der Wulp: 17 ♂♂, 3 ♀♀; de vangdata liggen voornamelijk in de maanden oktober t/m februari; 1 ♀ werd gevangen 18.IV en een ander ♀ 26.V. Merkwaardig is, dat een gedeelte van deze exemplaren in huis gevangen werd; zij waren voorzien van notities als: „Indoors, on the room-ornament of red paper. Also on pictures”, „in the evening at light”, „indoors on the window”, „in school binnengevlogen. Cas Cora, 11.X.1954”. Er werden echter ook exemplaren gevangen op *Acacia villosa* en *Melochia tomentosa*. Zie verder de opmerking bij de volgende soort.

Volucella chalybescens Wied.: 26 ♂♂, 21 ♀♀. Hier vallen de vangdata hoofdzakelijk in de maanden november—februari; een paar exemplaren werden in augustus buitgemaakt. Ook hier weer rijkelijk veel exemplaren met de aantekening: „op de lamp”, „in the evening at light”, „indoors at light”. Een exemplaar is „binnen gevlogen in auto, Cas Cora”.

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk, dat deze beide *Volucella*-soorten gaarne een ruimte binnen vliegen, maar het waarom is niet zo duidelijk. Kan het zijn, dat ze reeds overdag binnen komen vliegen, zoekend naar schaduw en beschutting tegen de brandende zonnestralen op dat rotsachtige, bomen-arme eiland? Volgens een schriftelijke mededeling van Prof. FLUKE ving een verzamel-expeditie van het American Museum of Natural History te Arizona, New Mexico, onder één brug, op één dag ongeveer 1500 *Volucella*'s, van verschillende soorten! Ook dit schijnt te wijzen op het attractieve van schaduw en koelte voor deze dieren. Waar en waarvan de larven leven is mij onbekend.

V. chalybescens werd door WIEDEMANN van Brazilië beschreven, doch wordt ook vermeld van Mexico en Cuba. De lengte, volgens WIEDEMANN $3\frac{1}{3}$ lin., varieert in bovenstaande serie van $4\frac{1}{2}$ tot 8 mm.

Copestylum schwarzi Curran: 3 ♂♂ (14.I en 18.IV. 1952) en 11 ♀♀ (14.I; 7.II; 18.IV; 17.V. en 19.VIII.1954). 1 ♂ op *Bumelia obovata*, de overige exemplaren alle op *Sesuvium portulacastrum*.

Het genus *Copestylum* onderscheidt zich van *Volucella* alleen door een uitzonderlijk dik en dicht gevederde arista, waarom het ook wel als een subgenus van *Volucella* wordt beschouwd. Er zijn acht soorten van bekend.

CURRAN beschreef alleen het ♀, naar één exemplaar afkomstig van Curaçao, en dat zich nu in het Amerikaans Museum te New York bevindt. Daarom geef ik hier een korte beschrijving van het ♂:

Copestylum schwarzi Curran, male: Eyes touching for a distance nearly equal to the vertical triangle but shorter than the front. Front wide, yellow; pile of eyes and front longer than in the female. Hypopygium reddish-yellow, moderately large, its pile pale. For the remainder the male is similar to the female.

Allotype: male, Curaçao, 14.II.1954, B. DE JONG; paratypes: 2 males, Curaçao, 18.IV.1954, B. DE JONG; in collection VAN DOESBURG.

In both sexes a vertical stripe of a dark pile is visible among the pale pile of the eyes.

9. *Ceriodes tibialis* Kertész, 1913, *Ann. Mus. Hung.* 11 : 406.

Synoniem: *C. williamsi* Hull, 1947, *Psyche* 54 : 181: nov. syn.

Door vriendelijke bemiddeling van de heer A. H. J. KROON, voor een UNO-opdracht verblijvende te Noumea, Nieuw-Caledonië, ontving ik van Dr. J. RAGEAU, aldaar, twee zendingen Syrphiden. Verscheidene soorten, door BIGOT indertijd van dit eiland ontvangen en beschreven, kon ik in dit materiaal herkennen; hierover later en op een andere plaats meer, hoop ik.

Van Nw.-Caledonië beschreef KERTÉSZ in 1913 een ♀ als *C. tibialis* en HULL in 1947 een ♂ als *C. williamsi*. Een nauwkeurige bestudering van beide beschrijvingen en van mijn materiaal overtuigde me van boven aangeduide synonymie. Het enige verschil tussen beide beschrijvingen is, dat HULL een kort aderaanhangsel aan de bocht van de derde langsader vermeldt. Dit, overigens minuscule, adertje is aanwezig in 2 ♂♂, het derde ♂ en de 4 ♀♀ missen het. Overigens zijn de dieren onderling volkomen identiek, zodat we dit korte aderstompje wel als een variabel kenmerk mogen beschouwen.

3 ♂♂, 4 ♀♀: Nouv. Calédonie, Noumea, jan.-febr. 1957, J. RAGEAU leg.

10. *Eristomyia laticornis* Bigot, 1883, *Ann. Soc. ent. Fr.*, sér. 6, 3 : 338.

1 ♀, Nouv. Calédonie, Noumea, febr. 1957, J. RAGEAU leg.

Van de juistheid der determinatie ben ik zeker; dit dier beantwoordt volkomen aan BIGOT's beschrijving. Doch daar $r_2 + 3$ ver van r_1 in de vleugelrand uitmond, is de marginale cel wijd open en kan de soort niet tot het genus *Eristomyia* (subs. *Eristalis*) behoren. Zonder het ♂ te kennen is het evenwel moeilijk te zeggen in welk genus ze wel thuis hoort; misschien in een van de vele aberrante sub-genera van *Mallota*. Zoals BIGOT reeds opmerkte (l.c.), is het derde lid der antennen „grand, presque orbiculaire, élargi, pour ainsi dire, comme chez les Mallotes”. Het al of niet aaneensluiten der ogen bij het ♂ moet de zaak beslissen. BIGOT's exemplaar was ook een ♀.

11. *Eumerus melota* Séguy, 1941, *Ann. Soc. ent. Fr.* 110 : 13, 3 fgs. (*Lampetia*).

Deze door prof. SÉGUY als een *Lampetia* beschreven soort uit Zd.-Marokko, moet m.i. zowel volgens de beschrijving als volgens de bijgevoegde tekeningen naar 't genus *Eumerus* overgebracht worden. De afbeeldingen van kop, vleugel en achterste femur zijn typisch voor *Eumerus*. Voor zo ver ik weet is deze vergissing nooit hersteld.

Summary

In this study on miscellaneous Syrphid flies *Chil. lenis* Beck., *Chil. antiqua* Mg., (1), *Chrys. verralli* Collin, *Syrph. compositarum* Verr. and *Brach. eunotus* Lw. (2) are recorded as new for our List; *Cnem. micans* Doeb. is new for Belgium (3). The synonymy of *Cnem. micans* and *Cn. brevidens* Egger suggested by DELUCCHI and PSCHORN-WALCHER, is opposed (3). New records of rare species may be found under (2) and (5). The Dutch Syrphid fauna is compared with those of Belgium and Great Britain (4). A male of *Lath. aeneus* is recorded as a prey captured by *Oxybelus fischeri* (Spinola) from Palestina, the prey being more than twice as long as the wasp. (6). *Chrys. lubricum* Gigl.-Tos, hitherto considered as a synonym of *Chr. cautum* Harr. is the same as the var. *impudicum* Lw. (7). Eight species from Curaçao are recorded and discussed; attention was directed to the strange behaviour of the *Volucella* specimens which for a great part were taken indoors at light (8). *Ceriodides williamsi* Hull was recognized as being the male of *Cer. tibialis* Kert.; the quite short appendix of the third vein is present in 2 males, absent in 1 male and in the four females (9). *Eristalomyia laticornis* Big. cannot belong to that genus since the marginal cell is widely open; perhaps it belongs to an aberrant sub-genus of *Mallota*, but the male is not yet known (10). *Lampetia melota* Séguy is transferred to *Eumerus* (11).

The specimens recorded from Curaçao were collected by Drs. B. DE JONG, Willemstad, to whom the author is greatly indebted for the privilege of examining and retaining the specimens. Many thanks are also due to Dr. J. RAGEAU, Noumea, New Caledonia, who kindly collected and forwarded beautiful and important material from that island.

Baarn, Cantonlaan 1.

Te koop aangeboden : 30 insectendozen, form. 53 × 37 × 9½ cm. Vurenhout, zwart gebijst, met schuifglas. Bodembedekking met Moll-platen, behalve van twee stuks, welke met zachtboard belegd zijn. Prijs in één koop f 3.— per stuk. Vracht voor rekening van koper.

H. G. VAN GALEN, Haartse straat, Aalten.

Catalogus Nederlandse Macrolepidoptera. Verschenen is het vijfde supplement, dat de families der Danaidae en der Satyridae bevat, met 10 platen. Prijs voor leden f. 5, voor niet-leden f. 10. Hiermee is het nieuwe overzicht der Dagvlinders compleet.

Te bestellen bij de Bibliotheek, Zeeburgerdijk 21, Amsterdam-O.